

PROGOVORI O PREGOVORIMA

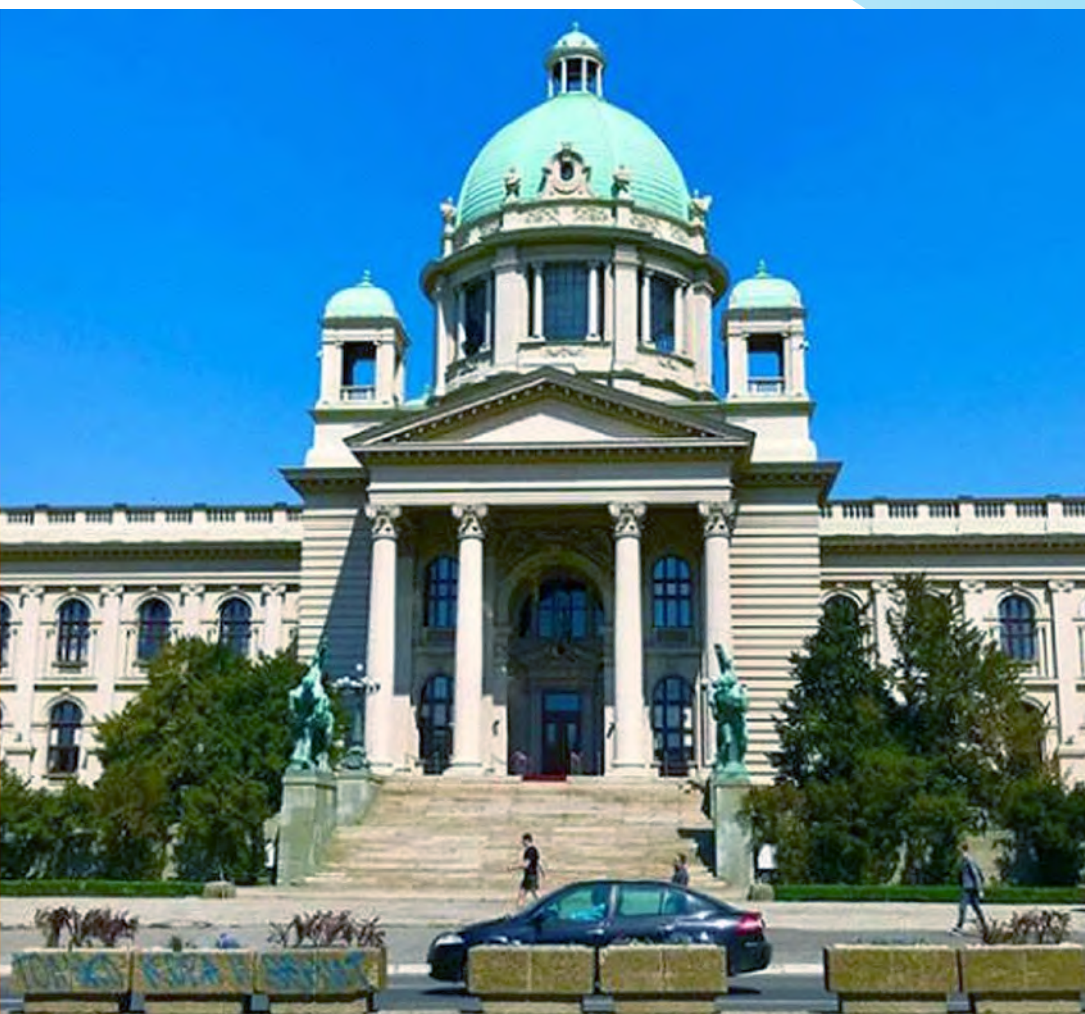
Beogradska otvorena škola

BOŠ
BEOGRADSKA
OTVORENA
ŠKOLA

80-81/2022

Bilten o procesu pregovora
o pristupanju Srbije Evropskoj uniji

GODINE DIJALOGA

OD BOJKOTA 2020. DO IZBORA 2022. GODINE

TEMA BROJA STR. 4-6

U FOKUSU STR. 10-13

Prvi stub, dekarbonizacija

OKVIR ZA BUDUĆNOST

KOLUMNAMA STR. 14-17

Dvadeset godina od uvođenja evra

DVE STRANE NOVČIĆA

AKTUELNO STR. 17-18

Portret, Roberta Metsola

KONZERVATIVNA GRADITELJKA
EVROPSKIH MOSTOVA

CIVILNO DRUŠTVO ZA
UNAPREĐENJE PRISTUPANJA
SRBIJE EVROPSKOJ UNIJI

Švedska
Sverige

- 3** | **PREGLED MESECA**
- 4** | **TEMA BROJA**
Godine dijaloga
OD BOJKOTA 2020. DO IZBORA 2022. GODINE
- 7** | **INTERVJU**
Sofija Mandić, pravica
OVAKVO STANJE NIJE NAŠA SUDBINA
- 10** | **U FOKUSU**
Prvi stub, dekarbonizacija
OKVIR ZA BUDUĆNOST
- 14** | **KOLUMNA**
Dvadeset godina od uvođenja evra
DVE STRANE NOVČIĆA
- 17** | **AKTUELNO**
Portret, Roberta Metsola
KONZERVATIVNA GRADITELJKA EVROPSKIH MOSTOVA
- 19** | **AKTUELNO**
Politička participacija mladih
ZAINTERESOVANI I OBESHABRENI
- 21** | **PREDSTAVLJAMO**
Francuska na čelu Saveta EU
AMBICIOZNA AGENDA ZA HUMANIJU EVROPU

PRIJAVITE SE OVDE DA REDOVNO DOBIJATE MESEČNI BILTEN O PROCESU PREGOVORA SRBIJE SA EU

IMPRESUM

Izdavač: Beogradska otvorena škola (BOŠ)
Bulevar oslobođenja 177, 11000 Beograd, Srbija
www.bos.rs

Urednici: Jelena Jorgačević, Branislav Cvetković, Miljana Jovanović

Autori: Dejan Bursać, Mirjana Jovanović, Marko Pajović, Lazar Jovčić, Ognjan Pantić, Tatjana Avramović, Branislav Cvetković, Bojana Džulović, Milica Borjanić, Milena Vujović, Aleksandra Stojanović

Lektura i korektura: Marijana Milošević

Dizajn i prelom: Damir Matić

Ova publikacija je nastala u okviru projekta „Civilno društvo za unapređenje pristupanja Srbije Evropskoj uniji” koji Beogradska otvorena škola realizuje uz podršku Švedske. Stavovi i mišljenja autora izneti u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno i mišljenje Beogradske otvorene škole i donatora.

17. januar

Građani Srbije glasali za promenu Ustava

Na referendumu održanom 17. januara građani Srbije izjašnjavali su se da li podržavaju ustavne promene u oblasti pravosuđa. Većina građana podržala je ustavne promene, dok je 41% građana glasalo protiv ustavnih izmena. Izvestilac Evropskog parlamenta za Srbiju Vladimir Bilčík izjavio je da je odluka građana Srbije da podrže ustavne promene pomerila Srbiju korak napred na evropskom putu, a ovakav rezultat referenduma pozdravio je i evropski komesar za proširenje Oliver Varhelji. **Više...**

18. januar

Zelena agenda za Srbiju

U Vladi Srbije predstavljena je nova inicijativa koja treba da podstakne zelenu transformaciju privrede i društva. Nova dvogodišnja inicijativa EU i Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) realizuje se u saradnji sa Švedskom agencijom za međunarodni razvoj i saradnju (SIDA) i Evropskom investicionom bankom (EIB), kako bi se Srbiji omogućila neophodna pomoć u unapređenju zelene transformacije. Nova inicijativa pomoći će Srbiji da ispuni ciljeve iz Sporazuma o klimi iz Pariza, i da se usaglasi s pravnim tekovinama EU u svih pet oblasti obuhvaćenih EU Zelenom agendom za Zapadni Balkan. **Više...**

19. januar

Izabrana nova predsednica Evropskog parlamenta

Roberta Metsola izabrana je za novu predsednicu Evropskog parlamenta, kao tek treća žena na ovoj poziciji. Ona je na ovoj poziciji nasledila Davida Sasolija, koji je preminuo u 65. godini. Metsola će predsedavati Evropskom parlamentu do kraja njegovog saziva, a dolazi s Malte. **Više...**

4. februar

Vlada Srbije usvojila Pregovaračku poziciju za Poglavlje 28

Vlada Republike Srbije usvojila je Pregovaračku poziciju za Poglavlje 28, koje se odnosi na zaštitu potrošača i zdravlja, u okviru klastera 2 – Unutrašnje tržište. Prema ministarkinim rečima, pregovaračka pozicija usvojena je nakon uspešno sprovedene procedure koja je obuhvatila i razmatranje ovog dokumenta od strane Narodne skupštine i civilnog društva u okviru Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji. **Više...**

9. februar

Podrška građana Evropskoj uniji ojačala tokom pandemije

Većina stanovnika (62%) Evropske unije smatra da je članstvo njihove zemlje u Uniji dobra stvar, a svega 9% misli suprotno. Prema najnovijem istraživanju koje je sproveo *Eurobarometar*, procenat građana koji imaju pozitivan stav prema članstvu u Evropskoj uniji već drugu godinu zaredom je najveći još od 2007. godine. **Više...**

Godine dijaloga

OD BOJKOTA 2020. DO IZBORA 2022. GODINE

Nakon protesta zbog Rio Tinta i iznenađujućeg broja glasova protiv na ustavnom referendumu, uprkos praktično medijskom mraku u vezi s tim pitanjem, opozicija se s pravom nada nešto boljem rezultatu. Najzad, obećanja iz dijaloga o izbornim uslovima mogu poslužiti opoziciji kao referentna tačka za iznošenje budućih kritika za kršenja demokratskih standarda, kako pred domaćim glasačima tako i pred međunarodnim akterima – mada je rezultat te kritike, kao što smo videli, zasad neizvestan. U krajnjoj liniji, možda rezultira još jednom rundom dijaloga, pred neke sledeće izbore.

Ideja bojkota parlamentarnih, pokrajinskih i lokalnih izbora od strane većine opozicionih partija izrodila se s jeseni 2019. godine, kao nastavak bojkota rada parlamenta, ali i višemesečnih opozicionih protesta. Praktično od tada, politički akteri u Srbiji nalaze se u nekoj vrsti dijaloga o izbornim uslovima.

Od početka su u iniciranje i facilitaciju dijaloga bili uključeni izaslanici Evropskog parlamenta, mada se na njihovu ulogu često gledalo s nepoverenjem sa svih strana – kao sredstvo legitimizacije izbornog procesa u Srbiji po svaku cenu ili kao uslovljavanje ili čak mešanje u unutrašnja pitanja.

Uprkos tome što je bojkot prihvaćen kao strateška odluka, neke od opozicionih stranaka učestvovala su u toj prvoj fazi dijaloga. Razgovori o demokratskim standardima po pitanjima ravnopravne medijske zastupljenosti, pritiska na birače i sprovođenje izbora nisu dali rezultate, te je glavina opozicije ostala čvrsta u odluci da bojkotuje izbore 2020.

Vladajuća Srpska napredna stranka je dijalog donekle iskoristila da pred domaću javnost izađe sa svojom ponudom „ustupka” opoziciji – u vidu smanjenja izbornog cenzusa na 3% i poboljšanja predstavljanja za liste nacionalnih manjina (množenje rezultata koeficijentom 1,35), što je predstavljeno kao demokratski iskorak. Taktički, jasno je da je smanjenje cenzusa u stvari bilo odgovor SNS na dilemu bojkota i mogućnosti da u Skupštinu uđu samo članice vladajuće koalicije, što je loša poruka za međunarodni ugled zemlje.

Cenzus je, dakle, smanjen da bi se uveo još neki akter u parlament, kao i da bi se neka od stranaka bojkotaške opozicije ipak „namamila” na izbore, te da se tako celom procesu pruži

dotadni legitimitet, što se delimično i desilo. Međutim, na kraju se ipak ostvario i monolitni parlament: nova vladajuća većina je dobila podršku 243 od 250 poslanika.

Problem je razrešen već na konferenciji za novinare povodom dogovorenog formiranja Vlade (koje je ponovo trajalo nerazumno dugo), kada je objavljeno da su i kabinet i saziv Skupštine „oročeni” i da će vanredni parlamentarni izbori biti održani u proleće 2022. godine, zajedno s redovnim predsedničkim i beogradskim.

Načelno prihvatanje rezultata oba koloseka dijaloga odgovara vladajućoj stranci. Svakako, njihov cilj je da omoguće privid minimuma demokratskih standarda, kako bi na izbore izašle sve relevantne partije (a neke od njih i ušle u parlament). To će dati sliku političkog pluralizma i pred domaćom javnošću i pred inostranim akterima, a suštinski neće ugroziti apsolutnu vlast SNS.

Dva koloseka, 16 mera, jedan Sporazum

Najava izbora značila je i restart dijaloga, ali je pre toga stavila novu dilemu pred opoziciju. Da li ponovo bojkotovati ili ipak izaći na izbore, svesni da se demokratski i medijski uslovi neće suštinski poboljšati? Iako je bojkot dao određene rezultate (izlaznost ispod 50%, posebno niska izlaznost u Beogradu i Novom Sadu, praktično jednostranački parlament), oni nisu iskorišćeni za dalji pritisak od strane opozicije, a izostala je

Izvor: europa.rs

i bilo kakva međunarodna reakcija u vidu kritike ili pritiska. Stoga je i bojkot kao ideja polako napuštan, a novi dijalog je dobrodošao opozicionim strankama kao mehanizam povratka u izborni proces.

Novi dijalog vodio se na dva koloseka. Opozicija se od početka podelila na one koji pregovaraju uz prisustvo članova Evropskog parlamenta i one koji ne žele strane posrednike.

U prvoj grupi našle su se uglavnom proevropske stranke, a taj je kolosek rezultirao Nacrtom 16 mera za poboljšanje izbornih uslova, koje su izneli evropski posrednici. Između ostalog, predloženo je osnivanje mešovitog Privremenog nadzornog tela za medije, izrade pravilnika i preporuka za medije u kampanji, regulacija oglašavanja. Međutim, činjenica je da je rečnik predloga bio neobavezan i nejasan: npr. pozivalo se na „unapređenje procedura brojanja glasova” ili „osiguravanje procedura da bi vlast mogla da spreči neprimereni pritisak na birače”, što zvuči apsurdno u domaćem političkom kontekstu. Nezadovoljne ishodom, opozicione stranke napuštaju dijalog, iako se vlast obavezala da će sprovoditi predlog i dalje raditi na navedenim preporukama.

Kolosek dijaloga „bez učešća stranaca”, u kome su učestvovali SNS, SPS i sedam desno orijentisanih političkih stranaka i pokreta, dao je opipljivije rezultate u vidu Sporazuma o

unapređenju izbornih uslova, potpisanog krajem oktobra. Ovaj dokument je definitivno potvrdio 3. april kao datum izbora (time su eliminisane spekulacije o zahtevu za odvajanje datuma različitih nivoa glasanja), utvrđeno je proširenje RIK i uvođenje lokalnih izbornih komisija kao međunivoa između RIK i biračkih odbora. Između ostalog, predviđena su skromna povećanja dnevnica za članove biračkih odbora, osnivanje Grupe za kontrolu biračkog spiska, povećanje transparentnosti izbornih organa, garantovano prisustvo opozicionih predstavnika na biračkom mestu i prilikom glasanja van biračkog mesta. Možda i najvažnije tačke koje omogućavaju kompetitivniji teren tiču se poboljšanog okvira finansiranja kampanje iz javnih sredstava, kao i zabrana javnim funkcionerima da otvaraju infrastrukturne projekte deset dana pred izbore – mada je, imajući u vidu dosadašnje kampanje vlasti koje su uglavnom bile funkcionerske, kao i činjenicu da su brojni infrastrukturni projekti po Srbiji tempirani upravo za period pred izbore 2022, zaista upitno kako će se poslednja tačka sprovoditi.

Opozicione stranke su već ukazivale da se kasni s primenom mnogih standarda iz ovog sporazuma, ali i iz Nacrta 16 mera: vreme za kontrolu biračkog spiska je prekratko, a rad Privremenog nadzornog tela na praćenju medija praktično još nije ni počeo. U radu ovog tela inače ne učestvuje najveći deo opozicije iz „evropskog” koloseka, sa izuzetkom grupacije okupljene oko SDS.

S druge strane, Vlada je ekspresno donela (i Skupština početkom februara usvojila) niz zakonskih izmena koji regulišu materiju iz potpisanog Sporazuma iz drugog koloseka: promenjeni su zakoni o izboru predsednika, izboru narodnih poslanika, lokalnim izborima, finansiranju političkih aktivnosti, o sprečavanju korupcije, kao i o vanparničnom postupku.

Teorija i praksa

Međutim, kao i ranije, problem na izborima u Srbiji nije u važećim zakonima, već u njihovoj primeni. Propisi su i ranije zabranjivali vođenje paralelnih spiskova birača, pritiske, kupovine glasova i slično, pa se to redovno dešavalo.

Ideja bojkota je brzopleto potrošena i nije iskorišćena za širi pritisak na vlast, a pritom je stvorila značajan finansijski problem za deo opozicije, isključivši ih iz raspodele javnih sredstava za stranke koje pređu cenzus na republičkom, pokrajinskom i lokalnom nivou.

Takvo, načelno prihvatanje rezultata oba koloseka dijaloga odgovara vladajućoj stranci. Svakako, njihov cilj je da omoguće privid minimuma demokratskih standarda, kako bi na izbore izašle sve relevantne partije (a neke od njih i ušle u parlament). To će dati sliku političkog pluralizma i pred domaćom javnošću i pred inostranim akterima, a suštinski neće ugroziti apsolutnu vlast SNS. Mada bar u načelu možemo reći da će dolazeći izbori biti nešto kompetitivniji nego pre dve godine, teren je i dalje drastično nakrivljen u korist onih na vlasti – i to se posebno vidi kada se odmaknemo od normativnih propisa ka stvarnoj izbornoj praksi, tj. onoga što se zaista dešava u medijima, u kampanji, u kontaktu s biračima, kao i na samim biračkim mestima.

Zašto opozicija izlazi na takve izbore, premda ima primedbe i na rezultate oba koloseka dijaloga i na njihovu implementaciju? Nekoliko je razloga.

Ideja bojkota je brzopleto potrošena i nije iskorišćena za širi pritisak na vlast, a pritom je stvorila značajan finansijski problem za deo opozicije, isključivši ih iz raspodele javnih sredstava za stranke koje pređu cenzus na republičkom, pokrajinskom i lokalnom nivou. Dalje, nakon protesta zbog Rio Tinta i iznenađujućeg broja glasova „protiv” na ustavnom referendumu (uprkos praktično medijskom mraku u vezi sa ovim pitanjem), opozicija se s pravom nada nešto boljem rezultatu, a stidljivo se pominje i mogućnost uspeha na beogradskim izborima (u Beogradu je glasačima dostupnije nezavisno infomisanje, a i socio-ekonomske stege uperene prema opozicionom aktivizmu su manje nego u mnogim drugim sredinama u Srbiji).

Najzad, obećanja iz dijaloga mogu poslužiti opoziciji kao referentna tačka za iznošenje budućih kritika za kršenja demokratskih standarda, kako pred domaćim glasačima tako i pred međunarodnim akterima – mada je rezultat te kritike, kao što smo videli, zasad neizvestan. U krajnjoj liniji, možda rezultira još jednom rundom dijaloga, pred neke sledeće izbore.

*Dejan Bursać,
Institut za političke studije*

Intervju, Sofija Mandić

OVAKVO STANJE NIJE NAŠA SUDBINA

Nefunkcionisanje tužilaštva i njegova simbioza sa izvršnom vlašću utiče na to da živimo u zemlji koja je svojevrsni raj za težak kriminal. Ukoliko ne vežete pojas ili vozite žutom trakom, dobre su šanse da ćete za to odgovarati. Ukoliko ste prisvojili državne milione ili ukoliko srušite ulicu u centru Beograda, možete mirno da spavate. To je trenutna situacija i ona se, nažalost, neće promeniti ovakvim ustavnim izmenama.

Referendum o potvrđivanju Akta o promeni Ustava održan je, sad već davnog, 16. januara 2022. godine. Bilo je potrebno da polovina izašlih birača zaokruži „da” kako bi promena Ustava bila usvojena. Skoro 60% građana je to učinilo, čime su ustavne izmene podržane.

O posledicama referendumске odluke građana Srbije, o načinu na koje će ove promene biti uređene zakonima i kako se ova ustavna promena odražava na evropske integracije Srbije, razgovarali smo za Sofijom Mandić, pravnicom, aktivistkinjom za ljudska prava i članicom Centra za pravosudna istraživanja (CEPRIS).

Beogradska otvorena škola: Referendum na kojem su građani i građanke imali priliku da se izjasne o promeni Ustava bio je pre manje od mesec dana. Ipak, čini se da je on odmah nakon objavljivanja rezultata zaboravljen, a usvojene promene skrajnute u medijima i uopšte u javnosti. Delite li i Vi taj utisak ili je on drugačiji u krugovima pravnika i pravica?

Sofija Mandić: Čini mi se da se isto desilo i u pravnim krugovima, što još više zabrinjava. Od održavanja referenduma do stvarnog utvrđivanja rezultata i proglašenja Akta o promeni Ustava u Skupštini je prošlo gotovo tri nedelje. Situacija je, nažalost, takva da smo jedine relativno ozbiljne vesti o rezultatima videli onda kada ih je predsednik u stranačkim prostorijama, neovlašćeno i zloupotrebljavajući svoj položaj, pročitao u referendumskoj noći. To je učinio i pre nego što je preliminarne rezultate objavila Republička izborna komisija. Te večeri se završila priča o referendumu, na vrlo pogrešan način.

Brzina kojom su ustavne promene pripremljene, mnoge mane procedura na koje smo mnoge moje kolege iz CEPRIS-a i ja upozoravali, zaključno sa ovakvim odnosom prema konačnim

Izvor: Beta

rezultatima, slika je našeg odnosa prema institucijama demokratije, ali i prema Ustavu.

U trenutku u kom mi razgovaramo, vi još uvek kao građanin na sajtovima institucija ne možete da pronađete integralnu i izmenjenu verziju Ustava Srbije. Zato je sasvim legitimno pitanje zašto smo sve to radili, ako nam suštinski nije stalo šta piše u Ustavu.

BOŠ: Izlaznost građana, ali i zainteresovanost uoči referenduma za samu temu nije bila značajna. Šta Vam to govori?

SM: To mi govori o tome da malo ljudi, tek oko 35% s biračkim pravom, misli da svojim glasom može i treba da utiče na društvene i političke procese. Referendum tu nije izolovan slučaj, slično je bilo i s prethodnim izborima, gde je izlaznost bila ispod 50%. Ovo jeste bila posledica bojkota dela opozicionih partija, ali se i tu postavlja pitanje – kako smo došli do toga da neizlaskom na izbore pokušavamo da poručimo da nas, kao građane, niko ne čuje.

Na neki način su izbori i ostala izjašnjavanja, pa i referendumsko, umesto sredstvo izražavanja biračke volje i glasa, postala sredstvo učtkivanja. Ljudi to dobro osećaju i ne žele u tome da učestvuju. U tom smislu ne mogu da ih osuđujem, već samo da ih pozovem da zajedno uradimo nešto da naš glas ponovo dobije na važnosti, i još važnije, da mu se povрати sloboda.

Na neki način su izbori i ostala izjašnjavanja, pa i referendumsko, umesto sredstvo izražavanja biračke volje i glasa, postala sredstvo učtkivanja. Ljudi to dobro osećaju i ne žele u tome da učestvuju. U tom smislu ne mogu da ih osuđujem, već samo da ih pozovem da zajedno uradimo nešto da naš glas ponovo dobije na važnosti, i još važnije, da mu se povрати sloboda.

BOŠ: U jednom od gostovanja u toku javnih debata pred održani referendum rekli ste: „Ništa se strašno neće desiti 17. januara, kakva god odluka da bude”. Da li se u međuvremenu, nakon referenduma, Vaše mišljenje promenilo?

SM: Ovo sam rekla u kontekstu toga da su predstavnici vlasti birače plašili raznim katastrofičnim scenarijima, poput onog da su, ako ne glasamo „za” Akt o promeni Ustava, naše evropske integracije okončane na četiri godine. I da će, naravno, svi oni koji su glasali protiv biti krivi za to. Ovo je potpuna neistina i izjavom koju pominjete sam htela da poručim da ljudi zaista treba da glasaju po savesti, bez straha, uvažavajući argumente za i protiv ustavnih promena, jer se sutradan nebo neće srušiti, kakav god rezultat da bude.

Sada znamo kakav je rezultat i moraćemo da živimo s posledicama takve odluke. Svi zakoni koji se odnose na pravosuđe će biti promenjeni u godini koja dolazi – to zahteva oprez i dodatno angažovanje ne samo pravnika i strukovnih udruženja već i građana.

BOŠ: Koliko je za promenu Ustava značajna činjenica što je proceduru usvajanja Akta o promeni Ustava usvojila

Skupština u kojoj se ne čuje opoziciono mišljenje i koja je oročena i pre nego što je formalno formirana, nakon izbora, juna 2020. godine?

SM: Ta činjenica je vrlo značajna. Ona pokazuje na koji način vladajuća većina posmatra Ustav – kao parče papira koje je u njihovom privatnom vlasništvu, s kojim mogu da rade šta hoće.

Ustav je zajednički, pripada svima nama, ne samo onima koji su glasali za SNS i njihove koalicione partnere. U tom smislu, ako neki saziv Skupštine nije trebalo da menja Ustav, to je onda ovaj saziv. Trebalo je sačekati trenutak u kom će u predstavničkom telu biti političkog pluralizma, odnosno povratak opozicije u poslaničke klupe. Na potrebu uključivanja opozicije u ustavne promene ukazala je i Venecijanska komisija.

Što se tiče oročavanja mandata Skupštine po konstituisanju, ovaj potez je, pravno gledano, takođe protivustavan. Ne mogu ni predsednik ni predsednica Vlade, kao proroci, najavljivati kada će Vlada izgubiti većinu u Skupštini. To bi trebalo da zavisi od poslanika, a ne od nečijeg hira i lične odluke. Stoga će „oročavanje” mandata i insistiranje da Skupština bez opozicije menja Ustav, po mom mišljenju, istorijski biti ubeležena kao još jedna štetna radnja sadašnje vlasti.

BOŠ: Ovim promenama srpsko zakonodavstvo je napravilo iskorak ka većoj nezavisnosti pravosuđa, autonomiji rada tužilaštva, evropskim integracijama i brzini i olakšanom izboru sudija i tužioca, tvrde predstavnici vlasti. Kako Vi tumačite ključne izmene? Promena Ustava je iskorak, ali nedovoljan, ili je promena korak nazad?

Ustav je zajednički, pripada svima nama, ne samo onima koji su glasali za SNS i njihove koalicione partnere. U tom smislu, ako neki saziv Skupštine nije trebalo da menja Ustav, to je onda ovaj saziv. Trebalo je sačekati trenutak u kom će u predstavničkom telu biti političkog pluralizma, odnosno povratak opozicije u poslaničke klupe.

SM: O ovome je dosta bilo reči u referendumskoj kampanji, jer odgovor na vaše pitanje zapravo povezano sa onim – da li da budemo za ove ustavn promene ili protiv njih. Ako bih morala da dam neku vrlo kratku ocenu, rekla bih da konkretne izmene zadržavaju postojeće stanje, odnosno ne donose nikakve značajne nove garancije samostalnosti tužilaštva i nezavisnosti sudstva. Podsetiću vas da smo u ustavne promene ušli sa idejom da učvrstimo ove garancije. U određenim segmentima može doći čak i do nazadovanja, u zavisnosti od budućih, za sada nepoznatih, zakonskih rešenja. Smatram da nismo smeli

da dozvolimo čak ni mogućnost da se točak okrene unazad. Sada je to realna mogućnost i zbog toga treba da, kao što sam već rekla, budemo izuzetno oprezni.

Održavanje istog stanja u tužilaštvu smatram posebno zabrinjavajućim. Nefunkcionisanje tužilaštva i njegova simbioza sa izvršnom vlašću utiče na to da živimo u zemlji koja je svojevrsni raj za težak kriminal. Ukoliko ne vežete pojas ili vozite žutom trakom, dobre su šanse da ćete za to odgovarati. Ukoliko ste prisvojili državne milione ili ukoliko srušite ulicu u centru Beograda, možete mirno da spavate. To je trenutna situacija i ona se, nažalost, neće promeniti ovakvim ustavnim izmenama.

Plašim se da će sama Evropska unija, onda kada se približimo njenom članstvu, shvatiti da je mnogo više pažnje trebalo da obrati na sadržinu ustavnih rešenja. Zasad je stanje vladavine prava u Srbiji na neki način samo naš problem, ali to će postati problem Evropske unije ukoliko nas prime u članstvo.

BOŠ: Sada sledi implementacija usvojenih izmena. Ima li indicija kako će ustavne promene biti zakonski regulisane, kako će biti preciziran izbor, način rada i donošenje odluka u Visokom savetu sudstva i Visokom savetu tužilaštva?

SM: Već smo rekli da su zakonska rešenja buduća neizvesna okolnost i da je to deo problema. Ima određenih indicija o pojedinim rešenjima – u referendumskoj kampanji su jedan poslanik SNS-a i sudija Ustavnog suda i član Radne grupe za izradu Akta o promeni Ustava najavili da odluke u dva najviša pravosudna tela, Visokom savetu sudstva i Visokom savetu tužilaštva, neće moći da budu donete bez „predstavnik naroda”, odnosno istaknutih pravnika izabranih u Skupštini. Odnosno, da će ove figure, kroz određivanje načina odlučivanja, imati pravo veta na sve odluke. Ukoliko bi se ove najave obistinile, onda bi to zaista bio korak unazad, čak i u odnosu na rešenja koja su bila do skoro na snazi.

BOŠ: Kakve su reakcije bile iz Evropske unije na promenu?

SM: Čini mi se da su reakcije sve vreme suviše tehnokratske. Postavljalo se samo jedno pitanje: da li ste završili taj posao ili ne? Plašim se da će sama Evropska unija, onda kada se približimo njenom članstvu, shvatiti da je mnogo više pažnje trebalo da obrati na sadržinu ustavnih rešenja. Zasad je stanje vladavine prava u Srbiji na neki način samo naš problem, ali to će postati problem Evropske unije ukoliko nas prime u članstvo i kasno shvate da tokom postupka pridruživanja nisu dovoljno

pažnje posvetili ovom pitanju. Zbog toga sam više puta rekla da me ne bi iznenadilo da u budućnosti dobijemo nove zahteve za promenu Ustava u oblasti pravosuđa. Odnosno, da nas Evropska unija pošalje na popravni ispit.

BOŠ: Da li ste saglasni s mišljenjem da je cilj promene Ustava značio samo formalno jednu stavku manje koju je potrebno ispuniti u reformskom procesu Srbije?

SM: Delimično sam saglasna – formalno je urađeno nešto kako bi se proces pridruživanja pomerio s mrtve tačke u kojoj tapka dve godine. Međutim, ključno je ono što se nalazi u drugom delu vašeg pitanja: da li su promene Ustava zaista deo reformskog procesa? Ako reformski proces shvatamo kao skup aktivnosti koje bi trebalo da donesu boljitak. Ako je odgovor na ovo pitanje „ne”, a ja se plašim da jeste, onda je ta formalnost koju smo učinili isto kao i kada na otvoreni prelom stavite hanzaplast. Vrlo kratko možete da verujete u to da će vam takva intervencija na duži rok pomoći.

BOŠ: Povezujete li na bilo koji način referendum i predstojeće izbore na tri nivoa? Da li je ovakav rezultat referenduma poruka građanima da su suštinske političke promene teško dostižne?

SM: Primećujem određenu vezu. Referendum u januaru je sproveden na brzinu, nakon samo 45 dana kampanje, nakon isto tako ubrzanog, pa za dve nedelje još jednom izmenjenog Zakona o referendumu i narodnoj inicijativi. Ovo ubrzanje je bilo uslovljeno izborima. Ako se pitamo zašto – vraćamo se na raspravu o jednopartijskoj Skupštini. Bilo je važno da izmene glatko prođu glasanje u Narodnoj skupštini, jer je SNS imao komotnu dvotrećinsku većinu neophodnu za izmenu Ustava.

Kada je u pitanju poruka građanima, ne smatram da je poruka da su suštinske političke promene teško dostižne. Referendum je prošao glasovima 60% : 40% (odnos glasova „za” i „protiv”). To nije bila tako glatka pobeda, posebno ne u gradovima gde je protivljenje ustavnim promenama dominiralo.

Stoga ja poruku koju navodite čitam nešto drugačije. Recimo kao – sve dok se ne probudite iz izborne apstinencije i sve dok niste spremni da branite svaki glas, političke promene su teško dostižne. U suprotnom, one su nadohvat ruke. Ovakvo stanje nije naša sudbina, ono je tu jer nas vlast godinama ubeđuje da je tako.

Autor: Branislav Cvetković

Prvi stub, dekarbonizacija

OKVIR ZA BUDUĆNOST

Šta je Zelena agenda za Zapadni Balkan? Kakav je njen značaj? Šta predstavlja Evropski zeleni dogovor na koji se ona oslanja? Koliko su zemlje regiona ranjive zbog posledica klimatskih promena? Šta sve može da nam se dogodi? Kakav odgovor nudi Zelena agenda? Zašto je neophodno izbaciti ugalj iz upotrebe i kako to učiniti.

Evropski zeleni dogovor (*European Green Deal*) dugoročna je strategija razvoja zemalja Evropske unije čiji je cilj da najstariji kontinent učini klimatski neutralnim do 2050. godine. Predsednica Evropske komisije Ursula fon der Lajen je trenutak predstavljanja Evropskog zelenog dogovora uporedila s trenutkom čovekovog sletanja na Mesec, naglasivši time koliko je važna i revolucionarna ova razvojna strategija. Ona treba da redefiniše naš odnos prema ograničenim prirodnim resursima i obezbedi održiv i inkluzivan ekonomski razvoj. Njena implementacija treba da unapredi kvalitet života svih građana i da budućim generacijama ostavi planetu na kojoj će život biti bezbedan i siguran.

Posledice klimatskih promena već danas vidimo u prirodi – tope se polarne kape i glečeri, nivo mora se ubrzano podiže, javljaju se intenzivni toplotni talasi, pojavljuju nove bolesti i masovno izumiru različite vrste biljaka i životinja. Glavni krivac jeste emisija gasova koji izazivaju efekat staklene bašte, odnosno gasova koji poput čebeta zadržavaju toplotu u Zemljinj atmosferi i na taj način zagrevaju planetu. Kao odgovor na klimatske promene, Evropski zeleni dogovor predviđa niz mera i inicijativa u oblasti energetike, poljoprivrede, industrije i transporta, koje će države EU sprovesti kako bi se do sredine 21. veka neutralisale količine gasova sa efektom staklene bašte i smanjio pritisak na klimatski sistem.

Zapadni Balkan i zelena ranjivost

Države Zapadnog Balkana nalaze se u različitim fazama procesa pregovora sa EU o pristupanju i žele da jednog dana postanu deo Unije. Stoga je neophodno usklađivanje nacionalnih politika zemalja Zapadnog Balkana sa aktuelnom razvojnom strategijom. Države Zapadnog Balkana su se potpisivanjem Deklaracije o Zelenoj agendi na Samitu u Sofiji 10. novembra 2020. godine obavezale da će borbu protiv klimatskih

promena i adaptaciju na izmenjene klimatske uslove sprovesti u delo. Godinu dana kasnije usvojen je Akcioni plan za sprovođenje Zelene agende za Zapadni Balkan, koji donosi finansijsku podršku vrednu devet milijardi evra bespovratne pomoći, uz dodatnu investicionu šemu u vrednosti od 20 milijardi evra, namenjenu ispunjavanju ciljeva Zelene agende.

Treba posebno naglasiti da je naš region jedan od najranjivijih zbog negativnih posledica klimatskih promena. Ublažavanje i rešavanje potresa koje one donose treba da bude prioritet na političkoj agendi svih zemalja Zapadnog Balkana.

Nauka kaže da će povećanje globalne temperature od 2°C značiti da dodatnih 411 miliona ljudi u gradskim sredinama bude izloženo nestašici vode, da će biti istrebljena petina od ukupnog broja insekata, što će imati nepovratne posledice po poljoprivrednu proizvodnju, kao i da će 37% stanovništva naše planete biti izloženo žestokim toplotnim talasima.

Pogubno zagrevanje

Jedan od uticaja klimatskih promena koje danas možemo jasno da primetimo u našem regionu jeste rast temperature. Sve ređe su zime s velikim snežnim pokrivačem koji traje nekoliko meseci, a sve češće temperature od blizu 40°C tokom leta. Merenja pokazuju da su temperature, na globalnom nivou, porasle između 1°C i 1,2°C, u odnosu na period pre industrijske revolucije. Ukoliko se nastavi s trenutnim nivoima emisije gasova sa efektom staklene bašte, očekuje se povećanje temperature od 2,4°C do 2050, a do 2100. godine i dva puta više od toga.¹

¹ <https://www.businessinsider.com/climate-ipcc-report-temperature-rise-20-years-15-degrees-2021-8>

Izvor: europa.rs

Region Zapadnog Balkana će, imajući u vidu sadašnji rast emisije gasova sa efektom staklene bašte, do kraja 21. veka pogoditi povećanje temperature od neverovatnih 5°C. To bi značilo da će doći do zagrevanja koje Zemlja nije videla još od poslednjeg ledenog doba, kada su se kilometri leda kojim je Evropa bila prekrivena postepeno topili. S tim što bi temperaturna promena u našem regionu nastupila tokom samo jednog veka, a ne čitavih milenijuma.

U bliskoj budućnosti nas očekuje postepeno nastajanje suprotropske klime na severu Zapadnog Balkana, dok će južne i priobalne krajeve pogoditi prolongirani periodi toplotnih talasa, kao i produžavanje letnjeg perioda za do dva meseca. Što su ove promene klime veće, moguće lančane reakcije poput suša, poplava, nedostatka pijaće vode ili hrane, postajaće učestalije i pogubnije.

Lančane posledice

Ekstremne temperature u stopu prate i letnje oluje pa smo već danas svedoci da u jednom danu padne količina kiše jednaka prosečnoj količini padavina koja ukupno padne tokom čitavog meseca. Infrastruktura zemalja Zapadnog Balkana nije u stanju da podnese tako nagle padavine, te nastaju poplave koje pogađaju ključne sektore za normalno funkcionisanje jednog društva, pre svega poljoprivredu, saobraćaj ili trgovinu.

Stanovnicima Balkana su još uvek u sećanju 2014. godina i poplavana naselja u Srbiji, BiH i Hrvatskoj.

Osim obilnih padavina, lančane pojave izazvane klimatskim promenama su požari i suše. Intenzivni požari su pogodili Albaniju, a dodatni problem su predstavljali nepristupačni

U bliskoj budućnosti nas očekuje postepeno nastajanje suprotropske klime na severu Zapadnog Balkana, dok će južne i priobalne krajeve pogoditi prolongirani periodi toplotnih talasa, kao i produžavanje letnjeg perioda za do dva meseca. Što su ove promene klime veće, moguće lančane reakcije poput suša, poplava, nedostatka pijaće vode ili hrane, postajaće učestalije i pogubnije.

predeli do kojih je bilo teško dopremiti mehanizaciju za gašenje požara. Suše koje uzrokuju velike materijalne gubitke već nekoliko godina unazad pogađaju naš region. Usled smanjenog nivoa vode u prirodnim i veštačkim jezerima, Severna Makedonija je pre dve godine bila primorana da uvozi struju iz inostranstva. U Srbiji su se između 1950. i 2000. godine javile

samo tri ekstremno sušne godine, dok je u prethodnih dvadeset godina zabeleženo čak sedam. Govoreći o poslednje dve decenije, Srbija je imala štetu od 7,5 milijardi evra na osnovu ekstremnih vremenskih prilika.² Posledice postepenog porasta temperature stvaraju velike promene u ekosistemima, u rasprostranjenosti i brojnosti biljnih i životinjskih vrsta. Smatra se da ekstremne vremenske prilike i svako povećanje temperature od 0,5°C dovodi do dvostrukog povećanja prisustva komaraca zaraženih virusom Zapadnog Nila.³

Odgovor Zelene agende

Zelenu agendu za Zapadni Balkan čini pet stubova:

- 1) Dekarbonizacija: akcija za klimu, čistu energiju i održivi transport;
- 2) Kružna ili cirkularna ekonomija;
- 3) Borba protiv zagađenja;
- 4) Održiva proizvodnja hrane i održiva seoska područja;
- 5) Biodiverzitet: zaštita i obnova prirode i ekosistema.

Dekarbonizacija: akcija za klimu, čistu energiju i održivi transport

Finansijska ušteda koja se ostvaruje pri korišćenju uglja, kako za proizvodnju struje tako i za grejanje, samo je privid. Korišćenje uglja nosi sa sobom skrivene troškove – oni se ispoljavaju kroz narušeno zdravlje i skraćen životni vek građana, smanjenu produktivnost na poslu, dane koje provodimo na bolovanju i pritisak na zdravstveni sistem. Ovaj račun za Zapadni Balkan može iznositi i do 8,5 milijardi evra.

Dekarbonizacija podrazumeva postepeno smanjenje i na kraju potpuni prestanak korišćenja fosilnih goriva za proizvodnju energije i prelazak na čiste, obnovljive, neograničene i održive izvore energije. Sagorevanjem fosilnih goriva povećavamo koncentraciju gasova sa efektom staklene bašte i tako doprinosimo klimatskim promenama. Uz to, proizvodimo ogromnu količinu zagađenja koje završava u vazduhu, vodi i zemljištu, ugrožavajući zdravlje svih građana, stabilnost prirodnih ekosistema, zalihe i dostupnost vode i proizvodnju hrane.

Akcija za klimu je zato postala i figurativno i bukvalno goruća tema. Najvažniji međunarodni dokument koji poziva na rešavanje klimatske krize je Pariski sporazum, čije su potpisnice gotovo sve države na svetu. Njegov glavni cilj je da se učine

² https://www.klimatskepromene.rs/wp-content/uploads/2020/04/cir_screen_06-04-2020_DRAFT_Study-on-the-Socio-economic-Aspects-of-Climate-Change-on-the-Republic-of-Serbia_UNDP.pdf

³ <https://klima101.rs/virus-zapadnog-nila-klimatske-promene/>

Izvor: free pik

napori kako bi se globalno povećanje prosečne temperature zadržalo ispod 1,5°C–2°C do kraja 21. veka.

Zbog čega su baš ove brojke važne? Nauka kaže da će povećanje globalne temperature od 2°C značiti da dodatnih 411 miliona ljudi u gradskim sredinama bude izloženo nestašici vode, što je populacija gotovo 24 puta veća od broja stanovnika koju danas imaju sve zemlje regiona zajedno. Povećanje globalne temperature od 2°C znači da će biti istrebljena petina od ukupnog broja insekata, što će imati nepovratne posledice po poljoprivrednu proizvodnju. Povećanje globalne temperature od 2°C znači da će 37% stanovništva naše planete biti izloženo žestokim toplotnim talasima.⁴

Na emisije štetnih gasova i zagađenje vode, vazduha i zemljišta u velikoj meri utiče ugalj koji na Balkanu pretežno koristimo za proizvodnju energije. Ova sedimentna stena je ključna za proizvodnju električne, ali i toplotne energije. Ipak, ugalj je jedan od najprljavijih izvora energije pa je prelazak na obnovljive izvore energije ključno načelo Zelene agende.

Eksploatacija uglja nosi sa sobom devastaciju predela u kojima se iskopava, kao i ozbiljne posledice i rizike po zdravlje stanovništva. Čista energija iz obnovljivih izvora, poput vetra i sunca, koja je dostupna svima, a ne zagađuje životnu sredinu, ne ugrožava zdravlje ljudi ni klimatski sistem, u temelju je Zelene agende. Pored toga, sprovođenje Zelene agende je i prilika za demokratizaciju energetskeg sistema, jer građani postaju aktivni učesnici i vlasnici energije, umesto – kao dosad – samo potrošači. Pojedinaac ne mora biti samo pasivni posmatrač, već se može i direktno uključiti u proizvodnju energije. Jedan od načina je udruživanje na lokalnom nivou, kroz osnivanje energetskeg zadruga i izgradnju manjih solarnih elektrana koje bi obezbedile električnu energiju za lični životni prostor.

Izbacivanje uglja je potrebno sprovesti u svim segmentima energetike, ne samo proizvodnji električne energije. To se odnosi i na domaćinstva, odnosno potrošnju energije za

⁴ <https://www.ipcc.ch/sr15/chapter/chapter-3/>

zagrevanje naših domova, gde su fosilna goriva takođe prisutna. Zelena agenda predviđa i pomoć za građane u prelasku na čistije alternative za grejanje domaćinstava i izlazak iz energetskog siromaštva, koje je jedan od osnovnih uzroka zagađenja vazduha u regionu.

Postepeno smanjivanje i konačno ukidanje subvencija za ugljalj je stanovište koje prati usvajanje Zelene agende, imajući u vidu socio-ekonomske posledice koje bi takva tranzicija ostavila na stanovništvo koje neposredno ili posredno zavisi od industrije uglja. To znači da nije dovoljno samo podržati kompanije koje prelaze s fosilnih goriva na obnovljive izvore energije, već se postarati da ljudi koji žive u regionima u kojima se proizvodi ugljalj, a koji mogu da ostanu bez posla u energetskom sektoru, budu zaposleni u drugim industrijama. Programi prekvalifikacije nisu novost u zemljama u regionu, ali su uglavnom fokusirani na prekvalifikaciju u IT sektor, što jeste jedna od opcija i za radnike u industriji uglja. Međutim, rast u sektoru obnovljivih izvora energije, pogotovo solarne energije, mogao bi da kompenzuje gubitak poslova u industriji uglja, pri čemu radnici uz prekvalifikaciju, pored prelaska u čistiju i bezbedniju industriju, mogu očekivati i veću zaradu.⁵

Adaptacija zahteva od ljudi i da razmišljaju unapred. Tako je potrebno da se, pre svega, proceni koja područja mogu biti poplavljena, gde je moguće da će doći do izlivanja reka i na tim mestima podići više bedeme, koji će sprečiti poplave ili smanjiti njihov intenzitet.

Finansijska ušteda koja se ostvaruje pri korišćenju uglja kako za proizvodnju struje tako i za grejanje, samo je privid. Korišćenje uglja nosi sa sobom skrivene troškove – oni se ispoljavaju kroz narušeno zdravlje i skraćen životni vek građana, smanjenu produktivnost na poslu, dane koje provodimo na bolovanju i pritisak na zdravstveni sistem. Ovaj račun za Zapadni Balkan može iznositi i do 8,5 milijardi evra.⁶ Nismo dovoljno bogati da nastavimo s jeftinim rešenjima. Penzionisanje uglja neće usporiti dalji privredni razvoj, kako neki veruju. Do povećanja standarda celog regiona može se stići brže, čistije i bezbednije uz obnovljive izvore energije. Primera radi, Evropska unija je u poslednjih 30 godina smanjila emisiju gasova sa efektom staklene bašte praktično za četvrtinu, a u isto vreme postigla privredni rast od 60%.⁷

⁵ <https://hbr.org/2016/08/what-if-all-u-s-coal-workers-were-retrained-to-work-in-solar>

⁶ Health and Environment Alliance, „Unpaid Health Bill –How thermal power plants in the Western Balkans make us sick“.

⁷ https://ec.europa.eu/clima/eu-action/climate-strategies-targets/progress-made-cutting-emissions_en

Razvijena saobraćajna infrastruktura je važan preduslov ekonomskog i društvenog razvoja, jer povezuje ljude. Međutim, saobraćaj kao sektor ima i važnu dimenziju zagađenja životne sredine – 64% globalne upotrebe nafte odlazi na transport.⁸ Zbog toga i saobraćaj mora da postane održiv, što podrazumeva izgradnju infrastrukture javnog prevoza električnih autobusa i vozova, sistema autobusnog brzog prevoza, ali i širenje drugačijih i zdravijih vidova transporta poput biciklizma. Izgradnja regionalnih železničkih trasa, unapređenje rečnog transporta i implementacija pametnih sistema transporta u cilju poboljšanja logistike i smanjenja zagađenja – ovo su načela Zelene agende usmerena na unapređenje putne infrastrukture.

Još jedan od značajnih koraka kada su klimatske promene u pitanju jeste i adaptacija na klimatske promene. Kao što je već pomenuto, klimatske promene izazivaju vremenske nepogode velikog intenziteta. Stanovnici našeg regiona se često suočavaju s jakim poplavama i dugim sušnim periodima. Adaptacija zahteva od ljudi i da razmišljaju unapred. Tako je potrebno da se, pre svega, proceni koja područja mogu biti poplavljena, gde je moguće da će doći do izlivanja reka i na tim mestima podići više bedeme, koji će sprečiti poplave ili smanjiti njihov intenzitet. Takođe, kako su suše postale vrlo učestale u regionu, periodi poplava se mogu, dobrim planiranjem, iskoristiti za pravljenje rezervi vode koje bi kasnije poljoprivrednici mogli da koriste za navodnjavanje svojih njiva. Zelena agenda daje okvir za ove aktivnosti u regionu.

Autori: Mirjana Jovanović, Ognjan Pantić, Lazar Jovčić, Tatjana Avramović, Marko Pajović

Tekst je urađen u saradnji sa Evropskim fondom za Balkan i u sklopu kampanje „Ujedinjeni Balkan za čist vazduh“. Nastavak će biti objavljen u narednom broju biltena „Pregovori o pregovorima“.

⁸ <https://www.iisd.org/articles/road-sustainable-transport>

Dvadeset godina od uvođenja evra

DVE STRANE NOVČICA

Činjenica, koju je kratak istorijat ove valute potvrdio, jeste da u zemljama gde se podstiče produktivnost i trend rasta, on daje svoj puni potencijal i doprinosi unapređenju ekonomije.

Nakon cele decenije priprema, nova valuta evro uvedena je 1. januara 1999. Prve tri godine bio je nevidljiva valuta koja se koristila samo u računovodstvene svrhe i za elektronska plaćanja. Kovanice i novčanice puštene su u promet 1. januara 2002, što je označilo najveću zamenu celokupnog toka gotovog novca u istoriji 11 zemalja Evropske unije. Kasnije se korišćenju evra pridružilo još osam zemalja. U planu je da još neke države počnu da ga koriste ako ispune osnovna četiri kriterijuma ekonomske konvergencije (proces međusobnog usklađivanja ekonomske politike):

- Stabilnost cena; stopa inflacije ne sme biti veća od 1,5 procentnih poena iznad stope tri najuspešnije zemlje članice;
- Zdrave i održive javne finansije;
- Stabilnost deviznog kursa;
- Dugoročne kamatne stope.

Motivi za uvođenje evra

Ideja o uvođenju jedinstvene valute prvobitno je bila motivisana političkim argumentima – bolja integracija evropskih zemalja smanjuje rizik od rata i krizâ na kontinentu. Uspostavljanjem zajedničkih institucija, politički sukobi bi se mogli izbeći ili barem rešiti diskusijom i kompromisom, a ne primenom sile. Otuda je uvođenje jedinstvene valute predstavljalo važan simbol političke i društvene integracije u Evropi, što je trebalo da posluži kao katalizator za dalju koordinaciju i integraciju i u drugim oblastima politike.

Na makroekonomskom nivou, jedinstvena monetarna politika u evrozoni, koja je čvrsto usmerena ka stabilnosti cena, imala je cilj da poboljša političku i ekonomsku stabilnost, ne samo u evrozoni već i globalno. Na mikroekonomskom planu trebalo je da poveća prekograničnu konkurenciju i integraciju tržišta. Očekivalo se da će to poboljšati efikasnost tržišta roba, usluga

i kapitala u zemljama učesnicama i sledstveno smanjiti transakcione troškove, poboljšati transparentnost cena i sniziti pritisak visokih cena.

U korist jakih, na štetu slabih

Na pitanje da li se u tome uspeo, različiti akteri imaju različite odgovore.

Direktori sektora za rad s privredom (imena poznata autorki teksta) nekadašnjeg bankarskog giganta, Privredne banke iz Novog Sada, usaglašeni su u sledećem – ono što smo mi preživeli u bankarskom sistemu tadašnje Jugoslavije tokom devedesetih godina se u udžbenicima uglavnom predstavlja kao

////////////////////////////////////
Prelivanje i akumulacija prema onome ko je najefikasniji, odnosno u korist jakih, automatski podrazumeva da neko dolazi u inferiornu poziciju, prvo u ekonomskom, a onda i u svakom drugom smislu. U geopolitičkom i društveno-ekonomskom kontekstu, uvođenje evra je to dodatno naglasilo.
////////////////////////////////////

Havala sistem, ali tu zamršenost, ograničenost u poslovanju i mnoge druge prepreke je zapravo nemoguće teoretski opisati. Imajući u vidu to iskustvo, lako nam je bilo da iz daleka vidimo kako će se razvijati kontroverze koje su pratile uvođenje evra. Evro je dobar za najjače zemlje, za one koje, kao Nemačka, imaju pozitivne trgovinske bilanse sa svim zemljama. Najmanje je dobar za prezadužene zemlje, npr. Grčku. Jasno je bilo da je evro bio pokušaj pandana severnoameričkom dolaru, što je opet bilo besmisleno, jer je u to vreme nemačka marka

Izvor: free pik

DA LI JE BILO ŽIVOTA PRE EVRA?

„Bez obzira na šok koji su izazvala inicijalna poskupljenja – jer trgovci su jednostavno morali da iskoriste priliku – teško je naći stanovnike evrozone, uključivši i one koji će to tek postati, koji nisu zadovoljni pogodnostima i olakšicama u poslovanju ili svakodnevnom obavljanju transakcija u evrima. Možda kontraintuitivno, ovo važi i za građane južnoevropskih zemalja. Najteže ih je pogodila finansijska i kriza državnog suvereniteta i verovatno bi veoma elegično komentarisali koncept EU, da nije zajedničke valute. Službenici centralnih banaka i ministarstva finansija bi najverovatnije imali svoje stavove, u zavisnosti od efekta koje su kamatne stope Evropske centralne banke imale na svaku od njihovih privreda, zbog njihovog različitog stepena razvoja i mesta u ekonomskom ciklusu. Ali ovde bismo morali da se pozabavimo svim osnovama EU, a ne samo evrom. *Summa summarum*, ljudi srećni, preduzeća srećna, političari delimično.”

Mihailo Nikolić Uskoković, stručnjak za hartije od vrednosti, s dugogodišnjim iskustvom rada na berzama Evropske unije

skoro u potpunosti pokrivala područje koje danas pokriva evro. Prelivanje i akumulacija prema onome ko je najefikasniji, odnosno u korist jakih, automatski podrazumeva da neko dolazi u inferiornu poziciju, prvo u ekonomskom, a onda i u svakom drugom smislu. U geopolitičkom i društveno-ekonomskom kontekstu, uvođenje evra je to dodatno naglasilo.

Dobre strane

Istorija postojanja evra je kratka i turbulentna. Nekoliko velikih kriza – velika recesija 2008, zatim kriza evrozone 2010, pritisci deflacije u periodu 2015–2021. godine i konačno posledice pandemije – ostavile su trag na bilans Centralne evropske banke. Evro koji je, pored domaćih faktora motivacije, imao cilj da izazove i takmičarski se postavi prema dolaru, sada to jedva da uspeva. Godine 2010. evro je u ukupnoj raspodeli globalnih deviznih rezervi učestvovao sa 27%, dok je u 2022. taj iznos 20%.

Dve decenije korišćenja evra donosile su podjednako žestoke kritike i vatrene hvalospeve. Uprkos svemu ili zahvaljujući svemu, evro opstaje i dalje i to kao popularna i stabilna valuta. Korišćenje evra u međudržavnom poslovanju štedi ogromne iznose novca, usled smanjenih troškova pozajmljivanja. Evro je doprineo da se onima koji žele da se stambeno obezbede, preduzećima i vladama, više isplati, odnosno jeftinije je da pozajmljuju novac. Životni standard i zaposlenost značajno su porasli od kad se koristi evro. Evro je zaštitio ekonomije evrozone

od nestabilnosti kursa, tako što je eliminisao troškove kretanja valuta unutar evrozone i zaštitio evropske potrošače i preduzeća od skupih promena na tržištima valuta koje su u nekim zemljama umele da podrivaju poverenje, obeshrabruju investicije i izazivaju ekonomsku nestabilnost. Potom, Evropska centralna banka se pokazala mnogo fleksibilnijom i inovativnijom tokom

////////////////////////////////////
Dve decenije korišćenja evra donosile su podjednako žestoke kritike i vatrene hvalospeve. Uprkos svemu ili zahvaljujući svemu, evro opstaje i dalje i to kao popularna i stabilna valuta. Korišćenje evra u međudržavnom poslovanju šteti ogromne iznose novca.
 //////////////////////////////////////

perioda spomenutih kriza nego što je to izgledalo u vreme njegovog nastajanja, polovinom devedesetih.

Konačno, šta smo dosad naučili?

Evro ima različit potencijal od zemlje do zemlje. Činjenica, koju je kratak istorijat valute potvrdio, jeste da u zemljama gde se podstiče produktivnost i trend rasta, on daje svoj puni potencijal i doprinosi unapređenju ekonomije.

*Milena Vujović
 Beogradska otvorena škola*

IME, SIMBOL I DIZAJN

Ime valute evro je usaglašeno na sastanku Evropskog saveta u Madridu 1995. tokom priprema uvođenja jedinstvene valute.

Simbol evra (€) inspirisan je grčkim slovom epsilon (E), a Grčka je asocijacija na kolenku evropske civilizacije. Takođe, označava prvo slovo reči Evropa, dok dve paralelne linije koje prolaze kroz simbol označavaju stabilnost.

Kada je reč o izgledu banknota, dizajneri su prvo predlagali da se na određenim apoenima nađu poznati evropski prizori, kao na primer most Rialto u Veneciji. Kako bi sprečila eventualne sukobe između država oko toga koja ima značajnije kulturno nasleđe koje treba da se nađe na novčanicama, Evropska centralna banka se odlučila za diplomatski pristup. Naime, tražili su da dizajneri umesto lokacija predstave tipične evropske epohe, sa imaginarnim mostovima. Tako je i bilo. Holandski gradić Spejkenise (*Spijkenisse*) je 2011. video priliku za promociju lokalnog turizma i preko kanala su izgradili svih sedam mostova sa sedam novčanica. Ta atrakcija bi, međutim, ubrzo mogla i da izbledi. Evropska centralna banka je naložila redizajniranje banknota, a konačna odluka se očekuje tokom 2024. godine.

Portret, Roberta Metsola

KONZERVATIVNA GRADITELJKA EVROPSKIH MOSTOVA

Pred novom predsednicom nalazi se izazovan period u kojem će morati da uloži napore u povratak poverenja u evroprojekat. U prvom obraćanju naglasila je da će stati na put svima koji podrivaju demokratiju, demokratske vrednosti kao i evropske principe. Diktatori nas nikad neće podeliti, poručila je.

Evropski parlament dobio je 18. januara novu predsednicu. Konzervativna političarka s Malte, iz redova Nacionalističke partije, Roberta Metsola sa 458 zastupničkih glasova postala je tek treća žena koja se našla na čelu Evropskog parlamenta. Dogovorom tri najveće parlamentarne grupe, konzervativaca iz EPP (Evropska narodna partija), socijalista i demokrata, kao i liberala, odlučeno je da Metsola preuzme funkciju i u naredne dve i po godine vodi Evropski parlament. Na svoj 43. rođendan postala je najmlađa predsednica u istoriji ove institucije.

Zanimljiv je podatak da su, pored Metsole, u trci za poziciju predsednice EP bile još dve žene – Šveđanka Alis Kunke iz grupe Zeleni i Španjolka Sira Rego iz kluba Levice.

Takođe, pre Metsole, samo su se dve žene našle na čelu Evropskog parlamenta. Prva, Francuskinja Simon Vej izabrana je na poziciju predsedavajuće sada već davne 1979. godine. Nakon toga, na novu predsednicu čekalo se punih 20 godina, do izbora, takođe Francuskinje, Nikol Fonten 1999. U naredne dve decenije Evropskim parlamentom predsedavali su muškarci.

Biografske crtice

Najmlađa, novoizabrana predsednica Roberta Metsola, u svom govoru istakla je da se ne može čekati još dve decenije da naredna žena bude na poziciji predsedavajuće. Iako naglašava da u EP mora da postoji raznolikost, rodna jednakost i zagarantovana prava žena, na teret joj se stavljaju tvrdokorni, konzervativni stavovi koji se tiču upravo prava žena – pre svega njen kontroverzni stav o pobačaju.

Naime, jedna od glavnih kritika novoizabrane predsednice dolazi iz tabora Zelenih i Liberala. Navodi se da je Metsola uvek glasala protiv rezolucija za legalizaciju abortusa. Ovakav stav ipak nije neočekivan, budući da Malta, većinski katolička

zemlja, ima izuzetno oštre zakone o pobačaju i strogu proceduru zabrane pobačaja. S druge strane, Metsola ističe da se uvek borila i da će se boriti za feminističku politiku i da lično nema problema s pobačajem.

U redovima svoje partije, ali i većeg dela EPP uživa veliko poverenje, poštovanje i poznata je, po rečima svojih kolega, kao graditeljka mostova i osoba dovoljno hrabra da bude lice ekstrovertnog i snažnog parlamenta. To je žena za koju Evropska unija nije birokratska institucija već strast, mesto za negovanje zajedništva, evropskih vrednosti i entuzijazma.

Ko je nova predsednica Evropskog parlamenta? Konzervativna političarka koja u 43. godini uspeva da nađe ravnotežu između porodice i karijere. Majka četiri dečaka, koju inspirišu snažne žene. Borkinja za demokratiju koja ne odustaje tako lako. Ukoliko pogledamo tok njene karijere, zaključićemo da je sve nabrojano zaista istina.

Pre nego što je 2013. izabrana za poslanicu u EP, iza Metsole su bila dva neuspeha. Nije se pokolebala. Zajedno sa stranačkim kolegama vodila je kampanju za ulazak Malte u Evropsku uniju 2004. godine. Strpljivo je čekala svoju šansu za međunarodnu karijeru i dočekala ju je devet godina nakon ulaska Malte u Evropsku uniju. Od tada kreće njen uspon. Nakon mesta poslanice postaje i potpredsednica EP, a zatim i predsedavajuća, u odsustvu tadašnjeg predsednika Davida Sasolija.

Osoba od poverenja, entuzijastkinja

U redovima svoje partije, ali i većeg dela EPP, uživa veliko poverenje, poštovanje i poznata je, po rečima svojih kolega, kao

graditeljka mostova i osoba dovoljno hrabra da bude lice ekstrovertnog i snažnog parlamenta. To je žena za koju Evropska unija nije birokratska institucija već strast, mesto za negovanje zajedništva, evropskih vrednosti i entuzijazma.

Nakon izbora, istakla je da je potrebno povratiti izgubljeni zamah kada se radi o odnosu sa Zapadnim Balkanom. Iz ovoga se može zaključiti da će za nju oživljavanje procesa evrointegracija i vraćanje Zapadnog Balkana pod okrilje EU biti jedan od prioriteta.

Po svemu sudeći naslednica Davida Sasolija nastaviće u pravcu njegovog političkog delovanja, boreći se za demokratiju, dostojanstvo, pravdu, solidarnost, jednakost i vladavinu prava.

Nakon izbora, istakla je da je potrebno povratiti izgubljeni zamah kada se radi o odnosu sa Zapadnim Balkanom. Iz ovoga se može zaključiti da će za nju oživljavanje procesa evrointegracija i vraćanje Zapadnog Balkana pod okrilje EU biti jedan od prioriteta.

Borba za ujedinjenu Evropu

Pred njom se nalazi izazovan period u kojem će morati da uloži napore u povratak poverenja u evroprojekat. Odlučna Metsola naglasila je da će stati na put svima koji podrivaju demokratiju, demokratske vrednosti i evropske principe. Diktatori nas nikad neće podeliti, poručila je, kao i da kredibilnost i snaga Evropske unije mora biti sačuvana.

Nesumnjivo da će celokupan predstojeći period biti veoma izazovan kako za Metsolu tako i za celokupnu porodicu evropskih naroda. Integracija Zapadnog Balkana i izazovi na ovom području i situacija u Ukrajini, sve teži položaj novinara širom Evrope, samo su neke od ključnih tačaka o kojima će nova predsednica Evropskog parlamenta morati da brine, ali i da ih odlučno rešava.

*Bojana Džulović
Beogradska otvorena škola*

Izvor: Euractiv.rs

EVROPSKI PARLAMENT

*Evropski parlament je predstavničko telo Evropske unije, koje zajedno sa Svetom EU čini jedno od glavnih zakonodavnih tela. Predstavnici Evropskog parlamenta biraju se neposrednim glasanjem, a broj poslanika iz svake zemlje srazmeran je ukupnom broju stanovnika te zemlje u EU.

Osnovne tri uloge Evropskog parlamenta su:

- Donošenje zakona u Evropskoj uniji, zajedno sa Svetom EU;
- Nadzor nad radom drugih EU institucija, posebno Evropske komisije;
- Usvajanje EU budžeta, zajedno sa Svetom EU.

Politička participacija mladih ZAJNTERESOVANI I OBESHABRENI

Sve veći procenat mladih gubi poverenje u institucije i političare/političarke koji/koje ih predstavljaju. Naime, preko 70% mladih smatra da izbori nisu fer i slobodni, dok preko 80% ne veruje nijednom političaru/političarki. Razlozi koje mladi navode, objašnjavajući zašto ne izlaze na izbore, glase da nemaju za koga da jesu, smatraju da su svi političari/političarke isti/iste i da ne rade u interesu građana/građanki. Osobine koje, po njihovom mišljenju, treba da imaju političari/političarke kojima bi verovali jesu da ta osoba mora biti za promenu sistema i da je potrebno da ume da komunicira direktno i bez uvijanja.

Čak 85% mladih smatra da nema uticaj na proces donošenja odluka, jedan je od nalaza Alternativnog izveštaja o položaju i potrebama mladih u Republici Srbiji za 2021. godinu. Drugim rečima, više od četiri petine mladih ljudi misli da ne može ništa da promeni, kao i da se njihov glas ne čuje. Ova obeshabrenost odlikava činjenicu da je donošenje odluka i učešće u političkim procesima potpuno odvojeno od njih, njihovih potreba i želja.

Zašto je to tako?

Potrebe mladih su se značajno promenile. Okruženje u kom žive, tehnologija koja čini sastavni deo njihovih života i izmenjene društveno-političke okolnosti, zahtevaju drugačiji pristup u načinu obraćanja. Pogrešno je nisku izlaznost mladih na izborima tumačiti kao nezainteresovanost za učešće u političkom i društvenom životu. Pre svega, samo glasanje ne predstavlja jedini način za učešće u izbornom procesu i za iznošenje stavova.

Uz to, mnogo je važnije šta utiče na kreiranje tih stavova – kako se i kojim kanalima komunikacije mladi informišu, da li promišljaju o načinima kako da se uključe i menjaju svoju svakodnevnicu ili spremaju pasoš kako bi napustili državu, jer osećaju da je promena gotovo nedostižna.

Budućnost kojoj se niko ne obraća

Očekujemo da mladi budu osvešćeni građani koji aktivno učestvuju i unapređuju svoje zajednice, dok paralelno s tim ne činimo ništa da stvaramo sistem koji razume njihove potrebe i omogućava im da budu nosioci promena. Načini participacije

mladih su se značajno promenili. Više se ne informišu putem tradicionalnih medija, već putem interneta i društvenih mreža. I dok su izborne kampanje usmerene pre svega na stariju populaciju – kreiraju se za potrebe dobijanja glasova na izborima i plasiraju putem televizije i tradicionalnih medija, mladi ostaju ciljna grupa kojoj se niko ne obraća. Deluje kao da su njihovo kritičko promišljanje i nepotkupljivost znatno uticali na to da se političari u svojim predizbornim kampanjama gotovo ne osvrću na njih.

Izborni proces nije samo izborni dan i ne treba ga tako ni posmatrati. Upravo je zato važno iznaći nove mogućnosti i načine da se mladi uključe i učestvuju u političkom životu. Digitalna participacija otvara širok spektar mogućnosti za inovativna uključivanja građana/građanki, a koji će učešće u politici učiniti dostupnijim za sve zainteresovane, a ne samo mlade. Ipak, deluje da se od toga još uvek beži, da se plašimo bilo kakvog progressa koji može da izmesti kontrolu iz postojećeg sistema.

Tokom izborne kampanje 2020. godine videli smo da fokus političara/političarki uopšte nije na pitanjima koja su značajna za mlade. U izbornim kampanjama oni mlade ne vide kao kategoriju građana/građanki koji/koje svojim delovanjem i izlaskom na izbore mogu uticati na promenu vlasti. Zato su obraćanja upućena mladima najčešće deklarativnog karaktera i zasnivaju se na predizbornim obećanjima da će se stvari promeniti i da su mladi budućnost zemlje. Ovakve nedovoljno određene, povremene i generičke izjave, svakako nisu dovoljne da bi motivisale mlade da učestvuju u izbornom procesu i svoj glas povere nekom političaru/političarki koji/koja bi ih predstavljao/predstavljala.

Nepoverenje u ljude i sistem

Karakterističan trend, o kojem svedoče brojna istraživanja, jeste da sve veći procenat mladih gubi poverenje u institucije i političare/političarke koji/koje ih predstavljaju. Naime, preko 70% mladih smatra da izbori nisu fer i slobodni, dok preko 80% ne veruje nijednom političaru/političarki. Razlozi koje mladi navode, objašnjavajući zašto ne izlaze na izbore, jeste da nemaju za koga da glasaju, smatraju da su svi političari isti i da ne rade u interesu građana/građanki. Osobine koje, po njihovom mišljenju, treba da imaju političari/političarke kojima bi verovali jesu da ta osoba mora biti za promenu sistema i da je potrebno da ume da komunicira direktno i bez uvijanja.

Karakterističan trend, o kojem svedoče brojna istraživanja, jeste da sve veći procenat mladih gubi poverenje u institucije i političare/političarke koji/koje ih predstavljaju. Naime, preko 70% mladih smatra da izbori nisu fer i slobodni, dok preko 80% ne veruje nijednom političaru/političarki.

Zbog svega pomenutog, mladi sve češće biraju da svoje stavove i mišljenja iskazuju na neke druge načine, koji samo potvrđuju da nije reč o nezainteresovanosti za učešće u političkim procesima već potrebi da se sistem učešća promeni. Nedavno održani ekološki protesti tokom kojih je veliki broj mladih mirno izražavao svoje stavove, iznošenje mišljenja na društvenim mrežama, potpisivanje peticija, aktivizam i volontiranje – sve su to načini na koje mladi utiču na kreiranje svog okruženja i na unapređenje svojih zajednica, a da ne izađu na izbore i na taj način iskažu svoju političku volju.

Monitoring izborne kampanje 2022. godine

Kako bismo pratili da li su mladi u fokusu političara/političarki, kako ih oni percipiraju, da li im se obraćaju, na koji način i putem kojih kanala komunikacije, Krovna organizacija mladih Srbije će realizovati monitoring izborne kampanje za predsedničke i parlamentarne izbore i pratiti sve nabrojano. Kako bi mladi bili motivisani da izađu na izbore i glasaju, moraju osetiti da im se neko zaista i obraća, kao i da nudi više od samo deklarativnih obećanja da će se stvari promeniti. Upravo tokom ove izborne kampanje imamo priliku da vidimo koliko donosioci odluka zapravo nude konkretne mere i politike koje će unaprediti svakodnevni život mladih i uticati na njihove probleme.

KOMS će pratiti sve izborne liste koje se kandiduju i sve partije unutar izborne liste. Pratićemo ko od političkih aktera šalje poruke mladima, da li je reč o starijim ili mlađim političarima/

Izvor: Euractiv.rs

političarkama, preko kojih kanala komunikacije su poruke usmerene, te kakav je karakter obraćanja. Svake srede biće objavljivani preseki rezultata monitoringa na nedeljnom nivou, na osnovu čega ćemo pratiti učestalost i vrstu obraćanja mladima. Takođe, analiziraćemo koliko su mladi zastupljeni na izbornim listama i na kojim pozicijama se nalaze, te kakav je njihov položaj unutar stranaka. Celokupan proces će biti zaokružen

Mladi se više ne informišu putem tradicionalnih medija, već putem interneta i društvenih mreža. I dok su izborne kampanje usmerene pre svega na stariju populaciju, mladi ostaju ciljna grupa kojoj se niko ne obraća. Deluje da su njihovo kritičko promišljanje i nepotkupljivost znatno uticali na to da se političari u svojim predizbornim kampanjama gotovo ne osvrću na njih.

objavlivanjem finalnog izveštaja na osnovu kog ćemo izvesti zaključke o stanju uključivanja mladih u izborni proces i mogućnostima za unapređenje istog. Kako predizborna obećanja ne bi ostala samo mrtvo slovo na papiru, proces implementacije svih iznetih mera i predloženih politika koje su politički akteri obećali u kampanji, nastaviće da se prate i nakon izbora.

Način participacije mladih se evidentno promenio i ukoliko ne promenimo način obraćanja, kanale kojima im se obraćamo i ponudimo konkretne politike kao odgovore na njihove probleme, postavlja se pitanje: da li im se uopšte obraćamo? Ili smo jednu tako heterogenu kategoriju od 15 do 30 godina potpuno izgubili iz fokusa? A zatim, koje su moguće posledice toga po državu koja već ima previsok procenat odliva mozgova?

Mladi nisu sigurni glasovi – oni su moć koja može doneti promene.

Milica Borjanić, KOMS

Francuska na čelu Saveta Evropske unije

AMBICIOZNA AGENDA ZA HUMANIJU EVROPU

Kada je reč o Zapadnom Balkanu, planovi ovog predsedavanja su: ponovno angažovanje i nove investicije, kako bi se podržala ekonomska integracija regiona. Posebna pažnja biće usmerena na uspostavljanje stabilnosti i na jačanje vladavine prava u cilju smanjivanja tenzija.

Skoro dve godine traje pandemija koronavirusa koja je pred Evropsku uniju postavila pitanje solidarnosti, otpornosti na krize i održivosti sistema vrednosti na kojima zajednica počiva. Agenda evropskih prioriteta je u tom periodu promenjena, a ključna reč je oporavak. U tom duhu završeno je slovenačko predsedavanje Savetu EU, čije je cilj bio jačanje odgovora Unije na buduće krize.

Jedan od prioriteta novog trojnog predsedništva EU, koje pored Francuske čine Češka i Švedska, biće zaštita građana i sloboda, s fokusom na poštovanje evropskih vrednosti i jačanje šengenske zone i zajedničke politike o azilu i migracijama. Takođe, promovisaće se novi model rasta i investicija, zasnovan na održivom zelenom rastu i jačanju industrijskog i digitalnog suvereniteta EU. Na vrhu agende biće i globalna Evropa koja naglašava multilateralizam i obnovljena međunarodna partnerstva.

Šta je na agendi četrnaestog Francuskog predsedavanja? „Oporavak. Snaga. Pripadnost”, slogan je koji stiže iz Pariza i najavljuje da će se u narednih šest meseci raditi na oporavku od pandemije i jačanju ekonomije, osnaživanju i promovisanju evropskih vrednosti i interesa, dok poslednja reč ukazuje na ideju jačanja evropskog identiteta i razvoj evropske vizije.

Prioriteti i smernice Francuskog predsedavanja su:

- suverenija Evropa;
- izgradnja novog evropskog modela rasta;
- humanija Evropa.

Suverenija Evropa

Predsednik Francuske je još 2017. godine, tokom govora na Sorboni, evropskim partnerima predstavio „agendu suvereniteta”, koja se odnosi na sposobnost Evrope da brani svoje vrednosti i interese. Kako bi Evropa bila suverenija, pod francuskim

predsedavanjem radiće se na jačanju šengenskog prostora kroz zaštitu evropskih granica, kontrolu migracija i unapređenje politike azila. U planu je unapređenje kapaciteta u domenu bezbednosti i odbrane, s ciljem uspostavljanja „efikasnije evropske odbrane”, koja bi doprinosila globalnoj bezbednosti i iznošenjem rešenja za globalne izazove. U spoljnopolitičkom delovanju posebna pažnja biće usmerena na Zapadni Balkan i obnavljanje odnosa sa Afrikom i uopšteno, kroz akcije čije je cilj prosperitet i stabilnost evropskih suseda. Snažnija i suverenija Evropa razvijaće se kroz sprovođenje „strateškog kompasa EU”, koji će biti vodilja evropskog mehanizma rešavanja kriza.

Francuski predsednik je dobio priliku da vodi predsedničku kampanju u ulozi lidera Evropske unije. Njegov cilj je da pokaže da EU može da ispuni pitanja od primarne brige za francuske građane, uključujući migraciju, kontrolu granica i oporavak posle koronavirusa. Pred njim stoji ambiciozna agenda na oba fronta.

Izgradnja novog modela rasta

Evropi je potreban efikasniji odgovor na krize, ali i sanacija posledica kriza. Stoga će pažnja biti usmerena na Novi evropski model rasta, koji će učiniti da Evropa bude kontinent proizvodnje. Najavljeno je i otvaranja novih radnih mesta, ulaganje u inovacije i tehnološki napredak. Rad na ekonomskom prosperitetu Evrope potpuno je usklađen s Evropskim zelenim dogovorom, inovativno poslovanje biće u sinergiji sa klimatskim ciljevima. Ekonomskom rastu doprineće rad na unapređenju digitalnih tehnologija i razvoj veštačke inteligencije, čime EU pretenduje da bude konkurentni digitalni igrač i da postavi sopstvena pravila za razvoj digitalnog sveta. Ovim će se

otvoriti dodatni prostor za nova kvalitetnija, visokokvalifikovana i bolje plaćena radna mesta.

Humanija Evropa

Kako bi se uspostavila humanija Evropa u obzir su uzeti stavovi građana izraženi kroz građanske debate u okviru Konferencije o budućnosti Evrope. Idejni tvorac ovog projekta iz 2019. godine je Francuska i njime je uspostavljen forum za debatu sa evropskim građanima, a preporuke su uzete u obzir prilikom određivanja prioriteta francuskog predsedavanja. Kako izgleda humana Evropa? Ona se stara o vladavini prava i brani ih, promovira evropske vrednosti, ponosi se svojom kulturom, veruje u nauku i znanje, posvećena je borbi protiv diskriminacije i obezbeđivanju budućnosti za sledeću generaciju.

Zapadni Balkan – region od posebnog strateškog značaja

„Balkan je srce Evrope”, poručio je predsednik Francuske u govoru povodom nastupajućeg francuskog predsedavanja Savetu EU. Planovi ovog predsedavanja su ponovno angažovanje i nove investicije kako bi se podržala ekonomska integracija regiona. Posebna pažnja biće usmerena na uspostavljanje stabilnosti i na jačanje vladavine prava u cilju smanjivanja tenzija. Na kraju predsedavanja organizovaće se Konferencija o Zapadnom Balkanu, gde će se utvrditi evropska perspektiva regiona, ali i razgovarati o specifičnim problemima. Reči će biti o problemima na liniji Sofija–Skoplje, dijalogu Beograda i Prištine, kao i na rešavanju unutrašnjih problema u Bosni i Hercegovini koji, prema oceni Pariza, vode ka destabilizaciji celog Zapadnog Balkana.

Izvor: presidence-francaise.consilium.europa.eu

U Francuskoj će u aprilu biti održani predsednički izbori. Da li su prioriteta ovog predsedavanja oblikovani u skladu s nekim najbitnijim nacionalnim debatama? Jedno je sigurno: francuski predsednik je dobio priliku da vodi predsedničku kampanju u ulogu lidera Evropske unije. Njegov cilj je da pokaže da EU može da ispuni pitanja od primarne brige za francuske građane, uključujući migraciju, kontrolu granica i oporavak posle koronavirusa. Pred njim stoji ambiciozna agenda na oba fronta.

*Aleksandra Stojanović
Beogradska otvorena škola*

BOŠ
BEOGRADSKA
OTVORENA
ŠKOLA

CIVILNO DRUŠTVO ZA
UNAPREĐENJE PRISTUPANJA
SRBIJE EVROPSKOJ UNIJI

Švedska
Sverige

Beogradska otvorena škola
Bulevar oslobođenja 177
11000 Beograd, Srbija

T: +381 60 3061 342

E: eupregovori@bos.rs

W: eupregovori.bos.rs i www.bos.rs

S: facebook.com/bos.rs

PROGOVORI O PREGOVORIMA

Beogradska otvorena škola

Stalo nam je do vašeg mišljenja –
ukoliko imate komentar, kritiku ili sugestiju
kako da poboljšamo Bilten, javite nam
se na mejl eupregovori@bos.rs.

Ukoliko ne želite da nastavimo da vam šaljemo Bilten,
o tome nas možete obavestiti na isti mejl.

Molimo vas da imate razumevanja ukoliko vam
nakon odjave stigne naredni broj Biltena –
sistemu treba vremena da prepozna
izmene u broju pretplatnika.